

Glücklich, Julius

O soudu dvorském

In: Glücklich, Julius. *Nová redakce zemského zřízení království českého z posledních let před českým povstáním*. Brno: Filosofická fakulta s podporou Ministerstva školství a národní osvěty, 1936, pp. 321-341

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/126577>

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

a V. Budovcem po straně v B: Sněm 1610. Tím se mání artykul nový, dále otištěný.

¹ Tento artykul kromě jinak upravené věty A zase... poháněti převzat jako druhý odstavec nového, ale škrtnutého M XXXV.

M XXXV. [A i B nový.]

Takto ten artykul státi má¹:

Jakož to již zhusta pochází, že stavům tohoto království poddané na panství^a krále J. Mti. za úředníky, písaře i také na grunty lidi zběhlé berou a přijímají a hejtmané, purkrabové na týchž panstvích vydávati jich nechtějí, nýbrž proti vrchnosti jich posazení bývají, což vše k zlému příkladu jest, toho aby více nebývalo, nýbrž aby takoví lidé poddaní jich jedné každé vrchnosti ze všech tří stavův, kteří před^b tímto sněmovním snešením i budoucně na panstvích J. Mti. král. by se zdržovali a zdržují, vydáni byli pod pokutami sněmem vyměřenými, o což k hejtmanům a purkrabům týchž panství J. Mti. král. hledno býti má a na nich týchž pokut dobýváno býti má¹.

A² zase tíž hejtmané neb úředníci mohou k jiným též hleděti a když člověka i s pokutou na tom ouředníku vysoudí, může jej k dosti učinění nálezu listem zatykačím přidržeti a jej proto zatknouti, aneb má-li jaký statek na zemi, bude moci na ten statek pro pokutu právo vésti³.

^a panstvích A.

^b před A a sněm 1610; B: pod.

¹ Celá tato část je artykul sněmu 1610 Lidé poddaní stavům na panství J. Mti. císa. přechovávaní býti nemají. Viz tištěné artykule tohoto sněmu str. L XXXVII—L XXXVIII. Jen opět místo císa. je král.

² Odtud kromě první věty A zase... hleděti převzat z tisku 1564. Viz tam pozn. 1.

³ Celý artykul škrtnut v B, v A nikoli. Škrtnut snad pro opakování druhého odstavce, který jest skoro úplně shodný s opraveným M XXXV tisku 1564. Škrtnutí snad souvisí též s novým M XI.

O^a soudu^β dvorském^γ.

M XXXVI*.

Soud dvorský předkem aby vždycky při těchto časích před soudem komorním držán byl čtyřikrát do roka: první nazajtří svatého Bartoloměje¹, druhý nazajtří svatého Martina², třetí nazajtří svatého Pavla na víru obrácení³, čtvrtý nazajtří Svátosti⁴. A toliko na ty dny souzeno býti má a dále nic, leč by toho hodnou příčinu sudí dvorský s radami toho soudu uznal, aby dále souzeno býti

mohlo. A při vynášení potazu aby se tak zachováno bylo, jakož o tom majestát krále Vladislava napřed v tomto zřízení (A XXXV) položený šíře v sobě to zavírá, totižto aby potaz vždycky dva z panuov a jeden z vládyk vynášeli, jako i při soudu zemským větším.

Než co se osob vsazení do téhož soudu dvorského dotýče, to se zůstává při vůli a mocnosti J. Mti. král., poněvadž to vlastní soud J. Mti. jest, jakýžkoli počet ráci míti v témž soudu, tak se v tom počtu držeti má. Však nález nemá méně dělán a vynášen býti, než aby na témž soudu deset osob soudci sedělo, a ten každý soudce povinen jest (nechce-li déle v tom soudu seděti) rok vyse-děti a po tom roce teprva bude moci odpuštění vzíti tak, jakž se při jiných soudích děje. A toto zřízení trvati má do vuole J. Mti. král., poněvadž to soud vlastní J. Mti. jest.

* *Nezměněn.*

¹ 25. srpna.

² 12. listopadu.

³ 26. ledna.

⁴ 29. dubna.

α *V. Budovcem nad nápisem v B: De feudilibus iudiciis.*

β *V. Budovcem po straně nadpisu v B: 41.*

γ *V. Budovcem k slovu dvorském v B připojeno: anebo (jakž někdy říkali) hejtmanskejm, kderežto s komorním spojen jest. O tom viz Kalousek, České státní právo, 2. vyd. str. 293, pozn. 1. Srov. též B. Rieger, Zřízení krajské v Čechách I, str. 174. Viz zde též O VIII.*

M XXXVII*.

Kdož z dědictví manského pohnati chce, má všecken ten řád, jakož o puohoních o dědictví v artykuli (CII) položeno, zachovati, kromě že takové puohony man královský, jakž forma listu puohoního (N VII) ukazuje, dodávati má.

* *Nezměněn.*

M XXXVIII*.

Poněvadž soud dvorský předse jde a se drží, aby nejvyšší sudí dvorský dsky dvorské v své moci (jakož jest od starodávna bývalo) měl a k tomu sobě (též jakž od starodávna jest) aby úředníky při těch dskách zřídil. A tíž úředníci mají přísahu učiniti každý k úřadu

svému jako úředníci pražští menší desk zemských, jakž artykul (L LIII) v sobě obsahuje a zavírá.

* *Nezměněn.*

M XXXIX*.

Na dědiny manské komorníkem od úřadu zemského nemá vedeno býti než od desk dvorských úředníkem neb komorníkem.

* *Nezměněn.*

M XL*.

Všickni manové, kteříkoli která manství královská mají a drží, když z toho manství J. Mti. král. ve dni a v roce (to jest v roce a v šesti nedělích) povinnosti a slibu manského neučiní, jakž o tom takové povinnosti a slibu forma přísahy níže položená stojí, ti a takoví všecko právo své proti J. Mti. král. ztratí a podlé práva manského ten statek manský propadnou a na J. Mt. král. spravedlivě právem připadne. A kdož by v tom času svrchu psaném toho, aby mu leno podáno bylo, hledal, má jemu podáno býti. Než nebylo-li by jemu od J. Mti. král. neb sudího dvorského v tom času v roce a v šesti nedělích z hodných a slušných příčin podáno, to žádnému ke škodě býti nemá.

* *Nezměněn.*

M XLI*.

Na sněmu obecním, kterýž držán byl na hradě pražském léta MDXLVI^o v outerý po sv. Jakubu¹, takto zřízeno jest: Proti² tomu J. Mt. král. stavům povoliti ráčil, co se čtení desk dvorských dotýče pro lepší stavuov vyrozumění, kdož by koli od Mti. slavné paměti krále Vladislava od dání zámku a statku Kamajku a svolání manských statkuov léta MDIII^o v neděli po Božích Třech králích stavům učiněné a dané na které statky manské (nemajíce jich v dědictví vysvobozených a převedených) lena nepřijal, aby v roce a ve dni to sobě jedenkaždý ještě vykonati a na to leno přijíti pod propadením králi J. Mti. takového zboží a statku povinen byl.

Co se pak vajíše před touž milostí stavuom danou statkuov všech a všelijakých jiných dotýče, kteříž jakýmkoli způsobem ve deskách dvorských vepsány a vloženy jsou^a, ti aby za manství počítáni nebyli, leč by J. Mt. král., že to manství jest a leno z něho po též milosti že přijímáno bylo, pokázati ráčil, tehdy ten každý toho statku držitel od času takového J. Mti. pokázati aby byl povinen (jak dotčeno jest) ve dni a v roce leno přijíti aneb má-li jakou milost na osvobození toho statku, tu pokázati. A J. Mt. král. aby na den sv. Jeronýma najprv přístřho to všecko, což tím způsobem (jakž nahore dotčeno

[B rukou β]:
toho nyní
artykule není
potřeba*.

jest) vyhledáno bude, že by manství býti mělo, to aby vůbec zejména čteno a od J. Mti. král. jmenováno bylo. A kdož by tu při čtení týchž desk aneb potom ve dni a v roce a to na schválení a rozeznání tu, kdež spravedlivě náleží, pokázal, že i po té milosti krále Vladislava přijímajíc leno, potom k dědictví tomu dáno a vysvobozeno jest, ten každý při tom zuostaven býti má a z toho lena přijímati povinen není. Než kdož by nepokázal, ten v povinnosti lenní zůstaň a leno přijímaj.

* *Proto patrně celý přeskrtnut v B.*

a vepsání a vložení jsú *Sněmy české II; stejně zřízení zemské z r. 1549, viz J. a H. Jireček l. c. str. 302.*

¹ 27. července.

² *Viz Sněmy české II, str. 24.*

M XLII*.

Tento řád se při dskách dvorských zachovati (jakž od starodávna bývalo) má: Když ten, kdož které zboží neb dědiny manské komu prodává a ve dsky dvorské klásti chce, toho žádný koupiti ani prodávati nemá a nemuože, než leč by k tomu král J. Mt. povoliti ráčil, a má dotázán býti od nejvyššího sudího dvorského neb úředníkuov desk dvorských, vzdává-li dobrovolně J. Mti. král. právo manské. A dí-li a přizná se, že vzdává, tehdy na místě J. Mti. sudí dvorský neb úředníci to přijíti mají. A ten, komuž by mělo kladeno býti, též ať jest dotázán, chce-li se v tom zachovati a přijíti to právo manské a k J. Mti. král. vedlé vysazení toho manství se zachovati vedlé práva. A jestliže obojí k tomu tak svolí a se přiznají, tehdy takový trh má se stranám vykonati, a to s povolením J. Mti. král. A po vykonání takového vkladu ve dsky dvorské ten kupující od nejvyššího sudího dvorského na místě J. Mti. král. slib a povinnost manskou učiniti má a povinen jest v tato slova:

* *Nezměněn.*

M XLIII*.

Přisahám Pánu Bohu, najjasnějšímu knížeti a pánu, panu Ferdinandovi, římskému, uherskému, českému etc. králi, infantu v Hispanii, arciknížeti rakouskému a markrabí moravskému, lucemburskému a slézsckému knížeti a markrabí lužickému etc., pánu mému milostivému jako králi českému i J. Mti. dědicuom a vši koruně české věrnost a poddanost manskou se všemi dědinami

a zbožím svým manským N. A přiříkám touž věrnost a poddanost manskou zdržeti a zachovati, jako dobrému a věrnému manu přísluší, tak a tím vším způsobem, pokudž rád a právo manské dvoru krále J. Mti. ukazuje. A kdež bych jaká manství zvěděl neb lena promlčená, toho nemám pro žádnou věc zatajiti, než v tom se ve všem věrně a právě k J. Mti. král. i k koruně české tak, jakž na věrného mana přísluší, zachovati a toho jinak nečiniti ani pro přízeň ani pro nepřízeň ani pro kterou jinou věc. Tak mi Pán Bůh pomáhaj i všickni světí!

* *Nezměněn.*

M XLIII*.

Jestliže by kdo na manství bez povolení královského co prodal neb zapsal krom věna do desíti kop grošuo^v českých, že to žádné moci nemá míti, než k čemu J. Mt. král. povolení dáti ráčí, to mocné býti má.

* *Nezměněn.*

M XLV.

I^a poněvadž jest z dvojího panování sešlo, při vedení práva^b po rozsudcích neb stáných právích^c ten^d rád a způsob^e při soudu dvorském se^f zachovati má^g jako při dskách zemských.

^a Jakož jest předešlým zřízením zemským ten rád zapsán a zachován i také držán byl: Kdož by po právu stáném neb po rozsudku právo vésti na které dědictví dědičně chtěl, kterak jest se při tom až do posledního čtvrtého neb jalového panování zachovati měl *tisku 1564 škrtnuto v B.*

^b na dědictví o summy *tisku 1564 škrtnuto za tím v B.*

^c zemských *tisku 1564 škrtnuto za tím v B.*

^d se *tisku 1564 škrtnuto za tím v B.*

^e tolikéž *tisku 1564 škrtnuto za tím v B.*

^f se *připsáno v B.*

^g aby nebylo než po zvodu jedno panování a po odhadu druhé, kteréž slove jalové neb poslední *škrtnuto v B za tím a připsáno jako . . . zemských; všechny přípisky psány rukou poněkud jinou než b.*

M XLVI.

Jestliže^a by kdo na kterémkoli manu jakou summu buď rozsudkem neb právem stáným obdržal před kterýmkoli jiným soudem a neměl by žádného statku na dědictví než toliko na manství a kdož na též manství po takovém rozsudku aneb po právu stáném

právo vésti by chtěl, že to každý bude moci učiniti s povolením J. Mti. král. skrze psanou relací a jinak nic, vezma na právo vedení k dskám dvorským relací od toho soudu, kdež přísudek na summu neb právo stáné má. Však takové práva vedení má býti bez újmy práva krále J. Mti. manského vrchnosti, a kdož by tak právo až na vrch dovedl až na panování jalové, ten každý aby povinen byl ve dni a v roce (jakž vajíš napsáno stojí) leno přijíti a povinnost manskou učiniti^a.

^a X rukou a po straně: Zřízení zemské D 19.

^a *Následující část až do konce v B škrtnuta*: Však J. Mt. král. ráčil jest na poníženou prosbu stavův své milostivé povolení k tomu dáti, že ty osoby, kteréž J. Mt. král. na závazku držeti ráčí a statky své v manství jsou uvedly, což jsou ty osoby tak dluhuov (prvé nežli ty statky J. Mti. král. v manství uvedly) k tomu zdělaly a zapsaly, pro takové toliko samé a ne jiné dluhy budou moci poněkud statky své manské prodati a tím dluhy takové splatiti. Než jestliže by kdo z těch osob statku svého, jakž dotčeno, prodati nechtěl, tehdy aby ten každý, komuž jest táž osoba neb osoby dlužni, právo na ten statek od desk dvorských až do té summy vésti mohl; však taková statkové buďto tak prodaní neb právo na ně vedeno, aby předse v témž manství a povinnosti J. Mti. král. zůstali.

M XLVII*.

Jestliže by jací rozdílové o statky lenské a manské byli, ty má nejvyšší sudí dvorský na soudu svém spolu s radami svými rozvažovati a souditi.

* *Nezměněn.*

M XLVIII*.

Jestliže by komu král J. Mt. dal kterou odoumrt, že ti, kterýmž dáno bude, mají dáti předkem tu odúmrt provolati v najbližším městě od téhož zboží, kdež leží, tak jakož forma listu provolacího dolejší napsaná to v sobě šíře zavírá. Však byl-li by ten statek odúmrtní^a na dědictví, to aby při soudu zemském, pakli duchovenství, tehdy při soudu komorním a o manství na soudu dvorském slyšáno a souzeno bylo.

* *Nezměněn.*

^a Odúmrtmi *tisk 1564.*

M XLIX*.

Jakož někteří držitelé dědin, jichž se dědiny za královskou odúmrt provolávají, to mluví, že o provolání nic nevěděli a tak

zvodu na své dědiny nedopouštějí, protož aby již po tento čas i napotom vždycky takto se při tom všickni zachovávali: Kdož by koli list provolací na které dědiny vzal, aby byly provolány, a když by byly provolány, jakž forma listu provolacího ukazuje a držitel těch dědin že by odporu nekladl do toho času, až by se list vrátil: že má ten, kdož sobě právo krále J. Mti. chce osobiti, vzíti komorníka od desk dvorských a poslati k veřejuom držitele těch dědin, kteréž jsou na králi vyslouženy neb vyprošeny, dávaje jemu věděti, že se dědiny jeho provolávají, má-li právo, aby odpíral a dvou neděli nepřechkáváje zvodu, aby na se nedopouštěl. Pakli by toho samého doma nebylo, tehdy má to jeho úředníku, šafáři neb čeledi neb souseduom dvěma neb třem oznámiti způsobem svrchu psaným. A komorník ten vrátě se, aby před úřadem desk dvorských vyznání své učinil, že jest byl v tom napomenutí i také který den. Pakli by kdo maje takové napomenutí, dvě neděle propustil a neodpíral, potom již zvod má naň býti dán a on více k mluvení po zvodu nemá býti dopuštěn. Neb takový řád a způsob od starodávna zachován jest, jakž to páni v panských nálezích starých nalezli jsou a také to zachovávati chtějí po dnešní den.

* *Nezměněn.*

M L*.

Kdožkoli list provolací na kterou odúmrť vezma, nevrátil by jeho zas k úřadu ve čtvrti létě, tehdy odpírající muž vízu vložití. A jestliže by vízu vlože k svému právu nestál, nemá jemu to k žádné škodě býti leč by od úřadu zvláště obeslán byl.

* *Nezměněn.*

N I*.

Co se odúmrťi a vajpros králem J. Mti. daných dotýče, kdožkolivěk právo krále J. Mti. dané obdrží buď soudem, stáným právem neb smlouvou, ten aby práva na vrch dovedl konečně od rozsudku^a aneb stáného práva aneb od učinění o touž věc smlouvy takovou smlouvu dskami stvrdil ve dni a v roce pořád zběhlém. Pakli by kdo toho zanedbal, aby své právo ztratil, a král J. Mt. aby své právo dáti mohl, komuž ráčí na tom statku.

* *Nezměněn.*

^a rozsudku *tisk 1564.*

N II*.

Jestli že by kdo od koho odpor učinil a ten nebo ta, od koho se odpor činí, k svému se odporu nesezná, do prvního neb konečně do druhého soudu ten odpor nemá král. Mti. právu škoditi. Ale ten, kdož od koho odpor učiní, aby provedl, že s volí toho odpor učinil. Pakli by toho neprovedl, aby byl trestán vedlé práva.

* *Nezměněn.*

N III*.

Kteréž odúmrti jsou, ješto by odporníci zemřeli a jich dědicové neb poručníci že by na místě jich neodpírali, má se dáti věděti k veřejuom držitelům těch dědin od toho, kdož sobě právo královo osobuje, a to skrze komorníka od desk dvorských, tak jakž vajíše psáno (M XLIX) stojí.

* *Nezměněn.*

N IIII*.

Odporníku má dáno býti hojemství jedno toliko až do druhého soudu. Ale kdož právo královo má, ten má býti hotov s potřebami svými a nemá jemu hojemství dáno býti.

* *Nezměněn.*

N V*.

Kdož jsou kolivěk vyprošovali na J. Mti.^a král., co za odoumrt aneb ještě potom by vyprošovali, nejmenujíce po které osobě zejména, ale toliko po komžkolivěk aneb kterakkolivěk, že jest to proti řádu a právu: a protož aby úředníci dvorští takové relací od žádného nepřijímali ani ve dsky vpisovali, nyní ani na budoucí časy.

* *Nezměněn.*

^a milost *tisk 1564.*

N VI*.

Úmluva i list obranní takový se dává jako od úřadu desk zemských.

* *Nezměněn.*

Forma listu puohonného.**N VII*.**

Adam z Švanberka na Přindě a Volši, najvyšší sudí dvorský království českého, tobě N. z N., manu^a, jinak služebnému králov-

skému mocí královskou a pod pokutou desíti hřiven stříbra přikazujem, aby N. z N. osobně jeho duojda před naší přítomnost pohnal, jehožto i my tímto listem poháníme. A tu se má jmenovati den k stání k roku nejbližšímu a prvnímu.

V druhém puohonu opět má jmenovati den k roku druhému.

K třetímu a poslednímu roku a stání také se má jmenovati den před námi v Praze aneb našimi náměstky, aby bez prodlévání stál a N. z N. k jeho žalobě odpovídal. A když se tomu dosti stane, učíň nám toho jistotu, přitiskna pečet svou k tomuto listu. Psán u desk dvorských královských v středu etc. pod pečeti úřadu našeho.

* *Nezměněn.*

^a *Ř rukou a po straně: M 37.*

N VIII*.

Jestliže se pohání kterými many, ješto by byli řádu panského, má jim psáno býti vám N. z N. manuom královským mocí královskou pod pokutou desíti hřiven stříbra a z vás jednomu každému přikazujem, abyště N. z N. sami sebou anebo po poslech vašich věrných osobně dojdouce etc. Tak jako nahoře etc.

* *Nezměněn.*

Forma listu na úmluvu.

N IX*.

Adam z Švanberka na Přindě a Volši, nejvyšší sudí dvorský království českého tobě N. z N., manu královskému, mocí královskou a pod pokutou desíti hřiven stříbra přikazujem, aby N. z N. nepamenu, aby N. z N., jenž jest téhož N. poháněl právem z dědin N., jemu plným právem pány v plném soudu zahájeném prisouzených, ve XIII dnech, od dání tohoto listu pořád po sobě zběhlých, postoupil aneb se s ním o to přátelsky umluvil. Pakli by toho učiniti nedbal, již bychom N. z N. práva dále hájiti nemohli, podlé práva a úřadu našeho, a to učině pečet svou k tomuto listu aby přitiskl na svědomí. Dán v Praze u desk dvorských královských léta etc. pod pečeti úřadu našeho.

* *Nezměněn.*

Pokuta manská pro puohon.

N X*.

Když který man, maje k sobě list od úřadu, aby pohnal druhého a toho že by neučinil, propadl jest deset hřiven; pakli po druhé neučiní, propadne dvaceti hřiven a po třetí třiceti. A ta pokuta jde na samého sudího, leč chce jakou milost v tom učiniti.

* *Nezměněn.*

List provolací.

N XI*.

Adam z Švanberka^a na Přindě a Volši, najvyšší sudí dvorský království českého, vám purkmistru a přísežným měšťanuum města N. mocí královskou prikazujem, abyšte zboží a dědiny ve vsi etc., kteréž po smrti N. z N. na král. Mt. řádně přišlá a připadá v městě vašem po tři dni trhové počnouc od najprvnějšího biřicem provolati rozkázali a v šesti nedělích od prvního dne provolání počítajíce, tři roky čtrnácti dní každému roku oznámiti kázali, a jestliže by komukolivěk právo svrchu psaných věcí spravedlivěji nežli J. Mti. král. příslušalo, to před námi a radami krále J. Mti. na hradě pražském ať pokáže. A když se tomu dosti stane, učíte nám toho jistotu, přitisknouc pečet města vašeho k tomuto listu. Dán u desk dvorských královských léta a dne etc. pod pečeti úřadu našeho. A též když by na J. Mt. král. jaké dědiny manské po propadení lena připadly, tolikéž o to tím způsobem má provoláno býti.

* *Nezměněn.*

a V. Budovcem po straně v B: Publicatio aperti feudi.

Zvod, odhádání.

N XII*.

Ode všech zvoduov a odhádání dědin odúmrtních, právem královým obdržaných, buď svobodných, manských, služebných, nápravních, duchovních, městských nebo kterýchžkoli právo sudího jest, od každého sta deset hřiven. A hřivna se rozuměti má jedna kopa grošuov českých anebo desátý groš, místosudímu jedna hřivna a písari pět věrduňkův. A věrduň se rozuměti má patnácte grošuov

českých. A kdož jede na zvod, má míti v každém kraji věrduňk a stravu anebo místo stravy pět grošuv českých každý den a pruvod sem i tam. A jestliže bude zvod o deset kop a níže, to sluší toliko na písáře a toho jest kopa a pět verduňkuov. Než již písář bere podlé milosti.

* *Nezměněn.*

Zvodové o škody, o dluhy a o zástavy.

N XIII*.

Zvodové, ješto sluší na sudího a na písáře, jsou jakožto o škody a o dluhy, o zástavy věnné nebo jiné kterékoli, též také i o základy.

* *Nezměněn.*

Zvodové o nezprávu.

N XIII*.

Zvodové toliko o nezprávu, ti již jdou na sudího a místosudího i na písáře a teprv za Kaplěře¹ počalo se. Neb prvé dalo se tak, jakož dsky svědčí, že pro nezprávu bylo vedeno třetinou vajš peněz v trhu položených, takéž v právě stáném. A tak po odhádání slušné jest, aby komorník toho zvodu nečinil, ale místosudí sám s písářem spolu a to proto, aby se měnili úřadu skutkové pro úklady zlých a odporných lidí.

* *Nezměněn.*

¹ *Míněn Konrad Kaplír ze Sulevic, který v Reliquiae tabularum (vyd. Emler) I, str. 490 připomíná se jako místosudí k r. 1382, později v l. 1388—1392, jako nejvyšší písař. (Viz tamtéž str. 515, 526, 527, 529, 536, 540, 544, 545.) Vedle jména „Cunradus“ se tam častěji píše „Cunadus“ a proto patrně Palacký. Přehled nejvyšších důstojníků, má „Kunát“ (místosudí dvorský k r. 1382), Sedláček pak v Ottově Slovníku XIII, str. 966 „Kunát“; viz o něm též Beschreibung der Böhmischen Privatmünzen str. 217, kde je nazýván Konradem.*

Trh.

N XV*.

Ode všech trhuov dědinných právo sudího jest od každé kopy groš. Ale již jde po milosti od sta kop grošuv jedna kopa grošuv,

to jest od každých desíti kop šest grošuo^v a písari kolik osob kupujících, od každé osoby patnáct grošuo^v českých. A což jest od šedesáti kop a níže, to jde na místosudího.

* *Nezměněn.*

Věno.

N XVI*.

Od věna též právo jako od trhu, též jako i od poručenství každý poručník dáti má sudímu a písari.

* *Nezměněn.*

Spolek, rozdíl.

N XVII*.

Od spolku^o nebo rozdíl^u, když jest summa nad sto kop, od toho právo jde sudímu tolik kop, kolik osob, a písari tolik verduňku^o.

* *Nezměněn.*

Dání.

N XVIII*.

Od dání každá osoba, jíž se dávají dědiny, dá sudímu po kopě a písari po věrd^uňku.

* *Nezměněn.*

Pamatné.

N XIX*.

Když^a kdo stáným právem neb panským náleze^m nebo svědectvím nebo ukázaním desk obdrží proti králo^u právu, to aby zuostalo při svolení sněmovním o vyzdvižení desk, artykul jeden mezi tím, kdež stojí aby více pamatného při žádném soudu bráno nebylo přes dvě kopě grošuo^v¹.

* *Nezměněn.*

^a *V rukou a po straně*: O pamatná při všech soudech království českého. Sněm léta 1610 fol. 59. *Viz dále.*

¹ *Viz Sněmy české I, str. 526 (Usnešení o napravení pohořelých desk zemských, kteréž se stalo na sněmu l. 1541, 5. prosince). Srovnej též VI. Klecanda, Obnovení desk zemských po požáru r. 1541 (Nákladem vlastním 1918) str. 77.*

N XIX. [A i B nový.]

Pod tímto artykulem a quotou toto státi má^a:

O pamatná při všech soudech království českého.

Taková pak pamatná ke dskám zemským náležející skrze deklamátora aneb jinou osobu, kterouž by sobě ouředníci menší volili, přijímána a ta jim ouředníkům menším odvozována býti mají, a kdož by po nálezu neb stáném právě pamatného ve dvou nedělích neodvedl, toho každého týž deklamátor neb osoba jiná k vybírání týchž pamatných volená bude moci do soudu menšího zemského pohnati a hned při vyhlášení pūhonu taková pamatná, i což by na pūhon a výpravu komorníka vynaloženo bylo, prisuzována aneb stáná práva dávána býti mají, a kdož by koli po témž přísudku aneb stáném právu takového pamatného i s náklady, na to vzešlymi, nedal a nesložil, aby právo na statek jeho vesti anebo vyžadajíce zatykač do obydlí jeho odeslati mohl. A každý bude povinen takový zatykač přijíti a z neřádného zatčení nemá viniti a obsílati, za kteroužto práci témuž deklamátorovi k předešlým dvěma grošom českým ještě dva groše český a tak jednoho práva čtyry groše český od každého, kdož pamatná odvozuje, dáváno a odvozováno býti má. A prokurátoři upomínáním a odbejváním takových pamatných vícejí a dálejí povinni býti a jich vybírati a k sobě přijímati nemají. Než pūhony na též osoby témuž deklamátorovi neb té osobě, kteráž by od úředníkuov pražských menších nařízena byla, darmo spisovati povinni budou^b, a kteréž by osoby z prokuratoruov takových pūhonuov z pamatných anebo po stáných právích a nálezech, na táž pamatná daných a učiněných, práva vedení^c spisovati a ke dskám zemským podati nechtěl anebo zanedbával, aby sám takovým pamatným úředníkuom povinen byl a jim taková pamatná od Actum téhož stáného^d práva aneb náleží v šesti nedělích, pořád zběhlých, ke dskám zemským odvedl pod pokutou takových pamatných na jednom každém z prokuratoruov dobývání zatykačem od týchž desk zemským na ně^e vyšlým¹. Jestli² by pak která pamatná zadržána byla a ta některý z prokurátoruov k sobě přijal a úředníkům pražským jeho neodvedl, tehdy aby dvojnásobně byl je povinen týmž úředníkům dáti a odvesti. A jestliže by nedal, tehdy tolikéž zatykačem, od desk zemských vyšlým, na

Sněma
léta 1610.

tom každým se toho dobývati má a ten zatčený tolikéž nemá a nebude moci z neřádného zatčení viniti a obsílati.

a quotou takto stůj A.

b spisovati povinni budou A a sněm 1610; B nemá povinni.

c práva vedení spisovati A a sněm 1610; B nemá vedení.

d stána B; stáného A a sněm 1610.

e něm B; ně A a sněm 1610.

¹ *Až sem převzato z art. sněmu 16.0 O pamatná kromě úvodních slov Co se přijímaní pamatných ke dekáám zemským dotýče, na tom jaou se stavové společně snesli, že. Viz tištěné artykule tohoto sněmu str. XL—XLI.*

² *I tato část převzata až do konce z následující části artykule sněmu 1610 O pamatná, jen hned počátek má jinou vazbu: Však co se předešlých razdržalých pamatných dotýče, jestliže by některý z prokurátorův od koho pamatný k sobě přijal a úředníkům pražským menším jeho ihned neodvedl...*

Směna.

N XX*.

Od směnění dědin obě straně mají dáti sudímu po kopě a písáři po věrduňku.

* *Nezměněn.*

Stáná práva.

N XXI*.

Ode všech stáných práv pũhony dovedených, což jest pod sto kop až do desíti kop grošouv doluo, to jde na místosudího, a což níže desíti kop, na písáře. Pakli jest stáný právo, smlouva od toho bude písáři věrduňk. A když by kdo na kom právo ustál pro tak malou summu, aby bráno bylo pamatné podlé povahy pře. Pakli by kdo z větší summy právo ustál, tolikéž aby více bráno pamatného nebylo přes dvě kopě grošouv českých.

* *Nezměněn.*

Odhádání místosudího s písářem.

N XXII*.

Když místosudí s písářem činí odhádání, z toho jde třetina na místosudího a na písáře věrduňk, a má každý den dáno býti

deset grošův místosudímu na dva koně a písaři pět grošův na jeden kuoň od toho, kdož vede.

* *Nezměněn.*

N XXIII*.

Od zápisu níže sta kop každá osoba, jíž se zapisuje, dá písaři po čtyřech groších českých. Pakli zápis bude na sto kop s povolením krále J. Mti., právo padesát grošův od každého sta, to jde na místosudího s písařem na rovný díl od každé osoby.

* *Nezměněn.*

Ubrmanství.

N XXIII*.

Od ubrmanství, to jest, když se ve dsky dvorské klade vajpověd ubrmanská, každá strana má dáti písaři po věrduňku.

* *Nezměněn.*

Úmluva pro nezprávu.

N XXV*.

Od vložení úmluvy pro nezprávu ve dsky čtyři groše písaři.

* *Nezměněn.*

Útok.

N XXVI*.

Od vložení útoku dva groše, jeden místosudímu a druhý písaři.

* *Nezměněn.*

Puohon.

N XXVII*.

Od vložení puohonu ve dsky jeden groš. Od pŕuhonného listu dva groše. A od vysvědčení neb vyhlášení jeden groš. Od odporu při pŕuhonu od každé osoby čtyři groše české. Od poručenství jeden groš. Od propuštění odporu čtyři groše české. Od vložení vízy při puohonu dva groše, a to vše písařovo právo.

* *Nezměněn.*

Jízda na úmluvu po právu stáném.

N XXVIII*.

Když písař jede na úmluvu po právu stáném aneb po rozsudku nebo pro nezprávu, má míti věrduňk. A od vložení té úmluvy čtyři groše česká.

* *Nezměněn.*

Zvod.

N XXIX*.

Když na zvod vydán bude úředník po právu stáném aneb po rozsudku když zveden jest, místosudímu dá kopy grošuv a písaři věrduňk. Od vložení téhož zvodu písaři dva groše česká.

* *Nezměněn.*

Panování.

N XXX*.

Od každého panování věrduňk tomu, kdož pojede. A od vložení každého panování písaři po dvou groších českých.

* *Nezměněn.*

Odhádání.

N XXXI*.

Když jede úředník na odhádání dědin po právu stáném nebo po rozsudku, ještě jest trojí puohon prošel, v čemž odhádáno bude, z toho jde na sudího od kopy po jednom groši, místosudímu hřivna a písaři pět věrduňkův. Od vložení odhádání ve dsky dva groše písaři.

* *Nezměněn.*

Odpovědného ze škod.

N XXXII*.

Odpovědného ze škod čtyři groše písaři, buď škod málo nebo mnoho.

* *Nezměněn.*

N XXXIII*.

Od propuštění puohonu v tom místosudí má čtyři věrduňky a písař pátý.

* *Nezměněn.*

Ohledání škod.

N XXXIII*.

Kdo požádá úředníka na ohledání škod, dá věrduňk a stravu tomu, kdož pojedje, anebo místo stravy na den pět grošův českých i s koněm.

* *Nezměněn.*

Zápis dluhu.

N XXXV*.

Když man manu dluh dskami zapisuje pod pokutou „bráti s komorníkem na dědinách pro neplnění peněz“ na kterýkoli rok z rokův jmenovaných, buď pak summa veliká, komuž zápis svědčí, dá po čtyřech groších písaři. A kdož se kvituje, má dáti po dvou groších písaři od každé kvitančí.

* *Nezměněn.*

Od peněz chování.

N XXXVI*.

Když se kladou peníze k úřadu, mají býti zapečetěné, a když se přijímati budou, dá písaři čtyři groše.

* *Nezměněn.*

Od poselství královského ke dskám.

N XXXVII*.

Když král svůj nápad odúmrti komu dada, pošle relátora kterého k úřadu, od toho poselství právo pět věrduňkův každá osoba, v tom jde místosudímu třetí groš a písaři pátý. Pakli král dá komu odúmrt listem svým a ten, komuž dáno, béře list provolací, má dáti šest grošův českých, to jest od listu provolacího dva groše a od vepsání listu králova dva groše, od vložení odúmrtí ve dsky soudné dva groše.

* *Nezměněn.*

N XXXVIII*.

Od každého listu provolacího dva groše písaři. A když se list vrátí, jenž slove „testatio“, jeden groš písaři. Též také od listu na

úmluvu dva groše. Též od listu poselacího nebo k napomenutí po dvou groších písaři od prvního napomenutí.

* *Nezměněn.*

N XXXIX*.

Od vložení odporu při výsluhách čtyři groše písaři od každé osoby.

* *Nezměněn.*

N XL.

Od vložení odporu při trhu, při zápisu, při věnu, při spolcích, při rozdílech, při poručenství, při dání dědin nebo směnění, při též proti provolání^a každá osoba dá písaři po čtyřech groších.

^a při též proti provolání *přidáno v B rukou β.*

N XLI*.

Od poručenství při odúmrti od každé osoby po jednom groši písaři.

* *Nezměněn.*

N XLII*.

Od vízy jeden groš. Od čtení nálezu po čtyřech groších písaři.

* *Nezměněn.*

N XLIII*.

Od vložení odporu po vrácení listu provolacího pro pamět, ješto slove „ku paměti“, čtyři groše. Z toho písaři dva groše dává se a místosudímu dva groše. A cožkolivěk znamenává se ve dskách „pro pamět“ nebo jinde, ode všeho jdou čtyři groše spolu na oba.

* *Nezměněn.*

N XLIII*.

Od propuštění odporu (kdežkoli) písaři jdou čtyři groše, buď při výsluze, pŕhonu, zvodu, trhu, věnu^a.

* *Nezměněn.*

^a věna *tisk 1564; vřícení z. 1549: věnu.*

N XLV*.

Od čtení odporu proti trhu, věnu, spolku, dání, směnění, čtyři groše písaři.

* *Nezměněn.*

N XLVI*.

Od čtení desk trhem, věnem, spolkem, převedením nebo přidáním věna, směněním dědin, poručenstvím neb dáním jest právo po čtyřech groších na místosudího i na písaře.

* *Nezměněn.*

N XLVII*.

Od čtení desk zápisem čtyři groše písaři.

* *Nezměněn.*

N XLVIII*.

Od čtení odporu proti zápisu dva groše písaři.

* *Nezměněn.*

N XLIX*.

Od čtení desk zvodových, když právo jest na vrch dovedené od toho jest právo po čtyřech groších; to jde též na oba.

* *Nezměněn.*

N L*.

Od vymazání anebo od vypsání nebo propuštěním z desk buď trhem, věnem, spolkem, rozdílem, dáním od toho všeho, což v trhových deskách právo jest, pět věrduňkuov; v tom místosudí má jednu kopu, a písaři^a věrduňk.

* *Nezměněn.*

^a písař *sems. stiz. 1549.*

N LI*.

Od doložení jména buď v trhu nebo v zápisu, ještě prázdné místo jest pozůstaveno, od každého jména čtyři groše písaři. Od propuštění zápisu čtyři groše písaři.

* *Nezměněn.*

N LII*.

Když král dědiny manské (ještě omylem nebo z nevědomí ve dsky zemské za svobodné jsou kladeny) káže po relátoru svém převést do desk dvorských, jsou-li ty dědiny trhem, spolkem, věnem, dáním nebo směnou, od toho má dáno býti vedlé summy, zač ty dědiny stojí; pakli zápisem, též jak summa jest, a to jde na samého sudího dvorského.

* *Nezměněn.*

N LIII*.

Od uvázání s komorníkem dvorským podlé zápisu právo pět věrduňkuov a v tom místosudí má třetí groš a písař pátý. A když jede na uvázání komorník od úřadu, má míti věrduňk za svou práci, k tomu stravu aneb místo stravy pět grošuov s koněm na každý den, však to při vuoli komorníka buď, a původ sem i tam.

* *Nezměněn.*

N LIIII*.

Když jeden druhého přijímá na spolek při které odúmrti, právo jest od toho pět věrduňkuov, v tom místosudí má třetí groš a písař pátý.

* *Nezměněn.*

N LV*.

Postoupení práva králova při odúmrtech, kolika osobám bude postoupení, kažká dá pět věrduňkuov, v tom místosudí má třetí groš a písař pátý.

* *Nezměněn.*

N LVI*.

Když list obranní vyjde od úřadu k purkrabí pražskému, od toho právo pět věrduňkův, v tom místosudí má třetí groš a písař pátý.

* *Nezměněn.*

N LVII*.

Od přenesení a vypsání vajpíšuov z desk zemských svobodných k dvorským deskám, buď k odporu nebo ku právu královu, jest písařovo právo po čtyřech groších.

* *Nezměněn.*

N LVIII*.

Od vepsání listuov k odporu provedených nebo ku právu královu při výsluze nebo také při puohonu písaři právo jest po věrduňku, ale již jde po milosti, jak list větší nebo menší.

* *Nezměněn.*

N LIX*.

Od každého svědka, buď při výsluhách nebo při puohonech anebo k čemužkoli jest právo písařovo, po dvou groších českých.

* *Nezměněn.*

N LX*.

Když král nebo sudí káže dáti komu vajpis z desk dvorských buď trhem, věnem, spolkem, poručenstvím, zápisem nebo když jest právo dovedené při výsluze nebo púhonu, tolikéž od nálezu a od takového vajpisu má dáno býti toliko to, což se při úřadu desk zemských dává, dvamezcítma grošuv českých.

* *Nesměněn.*

N LXI*.

Ingressátor desk dvorských, poněvadž důchodu nemá žádného, ten aby sobě bral od listův duohonných po puol třetím groši českým, kromě od města a konventu; tu má bráti od takových listuov duohonných po puol kopě groších českých a od registříkuov po jednom groši českém. A místosudí dvorský k tomu díl svuoj od čtení všech desk dvorských právo své jemu pouští, nyní i na časy budoucí. A od vajpisuov též po čtyřech groších českých jemu propouští.

* *Nesměněn.*

O soudu komorním ^a.

O I*.

Poněvadž^a osoba J. Mti. král. v to zřízení o soudu komorním se nepotahuje, nébrž zřízením sněmovním mocnost J. Mti. a spravedlivost při témž soudu náležitá se vyhražuje, protož kdož by koli před J. Mti. král. osoby obsláti chtěl neb chtěli, když by král J. Mt. v zemi býti ráčil, to obeslání sám osobou svou slyšeti anebo komu jinému poručiti ráčil, toho se při J. Mti. král. mocnosti zuostavuje. Než jestliže by taková obeslání v přítomnosti J. král. Mti. k slyšení nepřišla aneb místa a konce nevzala, tehdy aby původ z kanceláře J. Mti. král. obeslání svého hodnověrný vajpis ukázal. A ten v registra soudu komorního vložen býti má. A soud komorní po odjezdu J. Mti. král. aby té při (ač náležela-li by tomu soudu) konec spravedlivý učinil. Pakli nic, aby ta pře zase na J. Mt. král. k slyšení a k rozsudku odtažena a odložena byla^a.

[*V. Budovcem v B*]:

kdrá (!) by pak pře etc 1575¹:

* *Celý artykul je v B přeškrtnut, bezpochyby proto, že podle přépisku Budovcova má býti nahrazen novým OI.*

^a *¶ rukou a po straně: O rozepřech před J. Mt. král. sročících (!) Sněm 1575 folio 3. Viz dále.*

^a *Viz nový OI a předešlou poznámku.*

¹ *Tím naznačen počátek nového OI, zde otištěného dále.*

^a *V. Budovcem po straně v B: 42.*